

До спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01
Науково-дослідного інституту публічного
права (03035, м. Київ, вул. Г. Кірпи, 2-а).

ВІДГУК

**опонента на дисертацію Парамонова Олександра Олександрівна на тему:
«Адміністративно-правові засади здійснення моніторингу за станом
дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право;
інформаційне право.**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Наявність професійної та ефективної правоохоронної системи є однією з основних запорук існування правової держави. При цьому на Національну поліцію України (далі – НПУ), як на один із основних елементів такої системи, покладено виконання одразу декількох надважливих завдань: надання поліцейських послуг у сферах забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, а також надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. Політично заангажовані та керовані ззовні поліцейські не просто не виконують ці завдання, а й стають активними учасниками різноманітних корупційних схем. Саме тому, одним із важливих етапів найбільш масштабної за всю історію існування незалежної України реформи системи МВС України стало створення інституційно сильної, ефективної та незалежної поліцейської структури, а також її укомплектування висококваліфікованими, порядними, чесними та сумлінними працівниками, які користуються повагою та мають широку підтримку серед населення.

Однак, слід констатувати, що за сім років існування НПУ, керівництву МВС України загалом, та НПУ зокрема, так і не вдалося вирішити це важливе завдання. Це пов'язано з різними факторами, серед яких варто виділити наступні: 1) правовий режим воєнного стану, який вимагає прийняття бистрих

оперативних рішень та доволі великими правовими обмеженнями прав і свобод людини, які до цього часу не мали напрацьованої практики правозастосування; 2) плинність кадрів та їх нехватка; 3) складна безпекова та оперативна обстановка на території обслуговування; 4) велика кількість змін в чинному законодавстві та ряд інших.

Очевидно, що наукове обґрунтування перспективних шляхів вирішення цих та інших проблемних питань об'єктивно неможливе без належного теоретичного осмислення та відповідної наукової розробки сучасного адміністративно-правового механізму здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності Національної поліції України загалом, та патрульної поліції зокрема. І саме нагальна потреба в такому науково-теоретичному дослідженні свідчить про підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність обраної О.О. Парамоновим тематики дисертаційного дослідження.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача.

При вивченні дисертаційної роботи та наукових публікацій автора з'ясовано, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним і відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі.

Автором, здійснено аналіз достатньої кількості доробок вітчизняних і зарубіжних вчених та науковців, а також положень як національного, так і міжнародного законодавства з цілого спектру питань, які стосуються забезпечення дисципліни та законності в діяльності поліції загалом, та патрульних поліцейських зокрема, що свідчить про теоретичну та практичну значущість тематики роботи.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковано в 10 наукових працях, з яких 5 статей, опублікованих у наукових фахових періодичних виданнях (1 – у науковому періодичному виданні іншої держави), та в 5 тезах доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях.

Доречно відмітити, що дисертаційне дослідження О.О. Парамонова виконано в межах плану науково-дослідних робіт Науково-дослідного

інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390), де автором здійснено дослідження адміністративно-правових засад здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції та розроблено відповідні пропозиції щодо удосконалення законодавства у сфері службово-трудова відносин в органах Національної поліції.

Результати аналізу дисертаційного дослідження та наукових публікацій О.О. Парамонова підтверджують обґрунтованість зроблених автором висновків, узагальнень і пропозицій, їх цінність для теоретичного і практичного застосування в межах виконаних дисертантом завдань, а також про те, що дисертація виконана на високому науковому рівні, а наукові публікації висвітлюють положення всіх її розділів.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. За своїм характером дисертаційне дослідження є одним з перших монографічних досліджень, що вперше оцінює стан та перспективи такого способу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції як моніторинг, шляхом дослідження існуючої внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності патрульної поліції. В роботі запропоновано розв'язання проблеми в контексті дослідження окремого інституту – моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, формулювання науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій із врахуванням власного досвіду здобувача.

Унаслідок проведеного дослідження обґрунтовано низку концептуальних теоретичних і практичних положень, висновків, узагальнень та пропозицій, що відповідають змістовним ознакам наукової новизни. Так, з метою комплексного забезпечення організаційного процесу у сфері забезпечення дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції Національної поліції України дисертант обґрунтовує необхідність синхронізації та взаємо підпорядкування

діяльності підрозділів моніторингу патрульної поліції та відповідних підрозділів головної інспекції та дотримання прав людини, внутрішньої безпеки та оперативного реагування та контролю.

Доволі ґрунтовним є сформульоване дисертантом розуміння сутності та змісту поняття моніторингу. Так, в процесі аналізу термінологічної складової дисертації автором було встановлено, що процеси контролю та моніторингу мають певні тотожні елементи своїх структурних особливостей, оскільки моніторинг, як і контроль, має етап обрання конкретного об'єкта та визначення його предмета, що в подальшому стане основою для складання конкретних статистичних індикаторів.

Цілком логічним та обґрунтованим є висновок автора стосовно того, моніторинг за діяльністю в сфері дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції є досить широким за своїм змістом явищем, що регулюється одразу декількома нормативно-правовими актами, а коло компетенції щодо реалізації основної форми забезпечення дисципліни і законності – проведення службових перевірок і розслідувань, чітко перетинається з діяльністю Департаменту головної інспекції та дотримання прав людини Національної поліції України, що в свою чергу не дозволяє ефективно використовувати обидва цих ресурси.

Таким, що має значний ступінь наукової новизни є визначений дисертантом перелік основних напрямів організації та забезпечення функціонування системи моніторингу за дотриманням дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції. При цьому, в межах таких напрямів автор цілком слушно визначає три вектори, що логічно обґрунтовуються трьома підвалинами належного функціонування будь-якого підрозділу: нормативно-правове та законодавче забезпечення; якісне посилення внутрішньо управлінських процесів із залученням контрольних суб'єктів усередині та ззовні; напрацювання алгоритмів глибокого аналізу міжнародного досвіду та залучення й інтеграції його в практичну діяльність, що зумовлено, зокрема, активними євроінтеграційними процесами.

Важливе практичне значення має визначення поняття правових засад моніторингу дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, котрими є ті норми законодавства України, що забезпечують можливість та становлення кола повноважень патрульної поліції як органу державної влади та наділяють їх компетенцією (тобто правами і обов'язками) щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина в указаній сфері життєдіяльності суспільства.

В дисертації доволі влучно охарактеризовано архітектуру системи суб'єктів здійснення моніторингу за діяльністю патрульної поліції Національної поліції України, щодо дотримання дисципліни і законності. При цьому слід відмітити, що автор включає в неї не лише структурні елементи згаданого підрозділу, але й Департаменти: внутрішньої безпеки, головної інспекції та дотримання прав людини, а також патрульної поліції Національної поліції України.

Цікавою видається точка дисертанта на систему моніторингу за дотриманням дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, яка, так само як і відповідний адміністративно-правовий механізм забезпечення її правореалізації, повинна обов'язково враховувати всі індивідуально-психологічні особливості працівників, а також індикатори мотивації до виконання ними певної роботи. Таке розуміння моніторингу має важливе практичне значення, оскільки в подальшому дозволить виявити конкретні тригерні обставини, що негативно впливають на дотримання прав і свобод людини і громадянина а відповідно дисципліни і законності повсякденній службовій діяльності.

Практичне значення має висновок дисертанта щодо виокремлення основних стадій здійснення моніторингу. Зокрема це прийняття рішення про його проведення, підготовча стадія проведення моніторингу, що включає підбір інструментарію та інші організаційно-управлінські компоненти, здійснення самого моніторингу, що включає також підведення статистичних та аналітичних підсумків за його результатами, а також вирахування похибки отриманих емпіричних матеріалів, що можливо реалізувати в результаті

контрольного моніторингу конкретного предмета та об'єкта через певний період часу.

В роботі містяться й інші положення, висновки та рекомендації як теоретичного характеру так і, пов'язанні з ними рекомендації щодо практичного застосування, що свідчить про цілісність, завершеність та значущість новизни отриманих результатів.

Наукова обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Автором проаналізовано та використано у дисертаційному дослідженні вагомі, ґрунтовні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених науковців у сфері загальної теорії держави і права, публічного управління та адміністрування, трудового та інших галузей права, в яких досліджувалися і історичні і, методологічні засади адміністративно-правового забезпечення дисципліни та законності в діяльності як поліцейських, так і службових і посадових осіб інших органів державної влади.

Джерельну базу дослідження також склали положення Конституції України, Кодексу законів про працю України, закони України «Про Національну поліцію», «Про дисциплінарний статут Національної поліції», інші законодавчі і підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють окремі аспекти адміністративно-правового забезпечення дисципліни та законності в діяльності Національної поліції України; Рішення міжнародних і національних судових органів; періодичні видання (в тому числі інтернет-ресурси), в яких міститься інформація з питань дотримання дисципліни та законності в правоохоронних органах; довідкові та словникові видання тощо.

Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали та аналітичні довідки Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції України, що свідчить про застосування автором системного підходу в дослідженні.

Слід констатувати, що автору вдалося в повній мірі реалізувати поставлену мету дисертаційного дослідження, яка полягає у виробленні нових підходів до розуміння правової природи моніторингу як одного із способів забезпечення дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, формулюванні науково-обґрунтованих пропозицій та рекомендацій щодо їх удосконалення.

Таким чином, все вище зазначене свідчить не лише про логічність та послідовність автора у дослідженні, а й про достатній рівень обґрунтованості зроблених ним висновків та рекомендацій.

Рівень виконання поставленого наукового завдання, оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Про високий рівень виконання поставленого завдання та оволодіння здобувачем методології наукового дослідження свідчить використання обраних з урахуванням мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження, сукупності загальнонаукових та спеціальних методів дослідження. Зокрема, при написанні дисертації використовувались такі загальні методи наукового пізнання, як порівняння (підрозділи 1.4., 3.1.), аналіз, аналогія, індукція, дедукція (підрозділи 1.1., 1.2., 1.3. 1.4., 2.1., 3.1.), що служили інструментом відбору фактичного матеріалу; а також такі спеціальні методи, як формально-логічний (всі підрозділи дисертації), теоретико-прогностичний (підрозділи 2.2., 2.3.), організаційно-правовий (підрозділи 1.1., 1.2., 1.3. 1.4.), структурно-функціональний (2.1., 2.1., 2.3.) тощо.

Завдяки такій широкій методологічній базі дисертанту вдалося розв'язати всі поставлені в роботі завдання на досить високому методологічному рівні, що слугує підтвердженням оволодіння ним методологією наукової діяльності.

Слід відмітити, що у своїй роботі О.О. Парамонов використав широкий пласт наукових праць визнаних українських та закордонних дослідників, а також вправно поєднав надбання юридичної науки і практики, що відображається в положеннях праці. Положення, викладені дисертантом є своєчасними та актуальними, чітко формулюють розуміння проблематики окресленого об'єкта та предмета та можуть бути застосовані під час подальших

наукових пошуків. Використання значної кількості рішень судів і практики правозастосування в указаній сфері дії адміністративно-правового механізму дозволило автору цементувати власну позицію та звертати увагу на те, що окремі надбання юридичної науки не відповідають сучасним реаліям – себто критично ставитись до тих чи інших позицій дослідників.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження. Сформульовані дисертантом висновки та пропозиції мають важливе теретичне і прикладне значення, про що свідчать Акти впровадження, які є додатками до дисертаційної роботи. Щодо правотворчої сфери, то вони можуть бути використані для удосконалення законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів щодо організації діяльності патрульної поліції. Отримані результати дозволять також покращити професійну діяльність співробітників патрульної поліції та зменшити кількість невиявлених фактів порушення дисципліни і законності в їх діяльності, що свідчить про їх вагоме значення для правозастосовчої діяльності.

Також, очевидно, що зроблені дисертантом теоретичні висновки та узагальнення можуть використовуватись у науково-дослідницькій сфері – як основа для подальших досліджень загальнотеоретичних і практичних питань удосконалення адміністративно-правових засад здійснення моніторингу за станом дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, а також в освітньому процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративна діяльність поліції», «Поліцейська діяльність», під час підготовки лекцій і навчальних посібників з даної.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження О.О. Парамонова має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН України. Всі розділи дисертаційної роботи побудовані за принципом пропорційності, взаємовиключення та не пересічності, характеризуються єдністю змісту, в результаті чого автору вдалося виконати поставленні завдання та надати обґрунтовані висновки, пропозиції та рекомендації з удосконалення адміністративно-правового

механізму здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни та законності в діяльності патрульної поліції.

Дисертаційна робота О.О.Парамонова складається з анотації, списку опублікованих праць за темою дисертації, змісту, вступу, трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок. Список використаних джерел нараховує 195 найменувань на 25 сторінках.

В анотації викладено в стислій формі основні тези, категорії та поняття, запропоновані автором, напрямки удосконалення та підвищення ефективності адміністративно-правового забезпечення здійснення моніторингу за станом дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, що обґрунтовуються в дисертаційному дослідженні. Анотація викладена українською та англійською мовами.

У вступі обґрунтовано вибір теми дослідження та її актуальність. Визначено мету, об'єкт, предмет дисертаційного дослідження та поставлено наукові завдання. Зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Охарактеризовано методи дослідження з зазначенням підрозділів, в яких автор їх використовував. Окреслено наукову новизну отриманих результатів, що зумовлена характером обраної теми та підходом до її дослідження, практичне значення отриманих результатів та викладено дані щодо апробації теоретичних положень та практичних результатів.

У першому розділі «Теоретико-правові засади здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції», автором проаналізовано: моніторинг як один із засобів дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції; поняття моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції як вид внутрішньо-організаційної адміністративної діяльності; правові засади здійснення моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції; систему суб'єктів здійснення моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції.

У другому розділі дисертації «Організація здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції», автором розкрито зміст компетенції суб'єктів здійснення моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції; з'ясовано зміст та коло стадій здійснення моніторингу дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції; визначено порядок реагування на виявлення порушень дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції під час здійснення моніторингу.

У третьому розділі дисертації «Шляхи удосконалення здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції», автором розкрито міжнародні стандарти та практики здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції; сформульовано шляхи удосконалення адміністративно-правового регулювання організації здійснення моніторингу за станом дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції.

В підсумку кожного розділу та всієї дисертаційної роботи, дисертант наводить висновки, які відповідають змісту проведеного наукового пошуку кожного розділу та дослідження загалом, які свідчать про пропорційне виконання поставлених наукових завдань та як результат – досягнення автором поставленої мети дослідження. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Таким чином, є підстави стверджувати, що О.О.Парамонов досягнув поставлену мету завдяки логічно побудованим підходам до поетапного розв'язання всіх завдань, що дозволило комплексно підійти до формулювання висновків і рекомендацій за результатами дисертаційного дослідження.

Рекомендації щодо подальшого використання результатів дисертації на практиці. Результати дисертаційного дослідження О.О.Парамонова є достатньо обґрунтованими і виваженими, а тому можуть використовуватись у нормотворчій діяльності, в подальших наукових пошуках, освітньому процесі у

вищих навчальних закладах, а також при підготовці наукових публікацій та монографічних досліджень, присвячених питанням забезпечення дисципліни та законності в діяльності поліції.

Дотримання академічної доброчесності. Матеріали дисертаційного дослідження є власним дослідженням автора в контексті заявленої тематики. Використання надбань інших дослідників та інформації з відкритих джерел, використано належним чином – тобто з відповідним посиланням на них і вірним їх оформленням за державними стандартами у вигляді списку використаних джерел.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи отриманні О.О. Парамоновим результати здійсненого ним дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну цінність, необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, які потребують додаткових пояснень та уточнень:

1. У підрозділі 1.2., аналізуючи механізм моніторингу за дотриманням дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції, автор зазначає, що внутрішньо-організаційні відносини, пов'язані з реалізацією такого механізму, «можуть перетинатися із зовнішньо-організаційною діяльністю НПУ, зокрема в частині здійснення громадського контролю за її діяльністю загалом та окремих поліцейських підрозділів, зокрема». У цілому погоджуючись із таким твердженням, все ж таки варто висловити незгоду із наступною ремаркою дисертанта, у якій він зазначає, що дослідження громадського контролю «не пов'язується із загальним контекстом об'єкта та предмета дослідження та може бути враховано в подальших наукових пошуках». На мою думку, дисертанту варто було б більш ґрунтовно та комплексно проаналізувати інститут громадського контролю на рівні окремого підрозділу, що значно підсилило теоретичну і практичну значимість зроблених ним висновків та узагальнень.

2. Аналізуючи організацію здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції (розділ 2 дисертації), автор, на мою думку, не в повній мірі проаналізував зміст всіх структурних

елементів механізму здійснення такого моніторингу, оскільки він складається не лише з комплексу статичних адміністративно-режимних інструментів, як от компетенція чи стадії, а містить в собі комплекс процесів, що втілюють адміністративно-правове регулювання. Відтак, вважаю, що дисертанту варто було б більше уваги приділити дослідженню сутності адміністративно-процесуальних особливостей здійснення моніторингу за дотриманням дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції різними суб'єктами.

3. У підрозділі 3.1., в рамках аналізу міжнародних стандартів та практики здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції зарубіжних країн, дисертант аналізує лише основні міжнародні документи та відповідний досвід таких країн, як США та Великобританія. Вважаю, що з метою обґрунтування впровадження в національну правову систему дійсно прогресивних інструментів здійснення моніторингу за дотриманням дисципліни та законності в діяльності патрульної поліції, дисертанту варто було більш глибоко дослідити позитивний досвід країн, що мають подібні до української правові системи та основоположні державно-правоохоронні механізми, як от Республіка Польща, Чехія чи Федеративна республіка Німеччина.

Висловлені зауваження носять дискусійний характер і не ставлять під сумнів оригінальність та довершеність отриманих Парамоновим О.О. наукових результатів, не знижують загалом високого теоретико-методологічного рівня та практичної значущості представленого до захисту дисертаційного дослідження та не впливають на його загальну позитивну оцінку.

ВИСНОВОК

У дисертації Парамонова Олександра Олександровича отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Вона є самостійною кваліфікаційною науковою працею, яка виконана ним особисто, містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених ним досліджень, що мають важливе

значення для розвитку науки адміністративного права.

Структура та зміст дисертації відповідають її назві, а основні її наукові положення, висновки та рекомендації, характеризуються новизною, достовірністю, достатньою повнотою їх викладення.

На підставі вказано вище можна зробити висновок, що дисертація Парамонова Олександра Олександровича на тему «Адміністративно-правові засади здійснення моніторингу за станом дотримання дисципліни і законності в діяльності патрульної поліції» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Парамонов Олександр Олександрович заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Опонент:

**старший оперуповноважений в особливо важливих справах,
Департаменту організаційного забезпечення
діяльності Бюро економічної безпеки України,
д.ю.н., старший дослідник**

Костянтин ШКАРУПА

